שחלקו ובא בע"ח ונטל חלקו של אחד מהם כו' (פ) כי אמר רב אסי נוטל רביע בקרקע ורביע במעות ומסיק דמסקא ליה מי הוו כלקוחות שלא באחריות (י) פי' דאי כיורשים הוו אז יחזרו על האחין מי כלקוחות (כ)[שלא] באחריות הוו אז [לא] יחזרו על האחין רביע ואמאי נוטלו הא הוו להם אחיהם ודאי בפלגא והם ספק בחלקם ואין ספק מוציא מידי ודאי וע"ק דהלכתא בלא טעמא הוא שבשביל שהוא ודאי בחלק זה יהא ודאי בחלק אחר ע"כ נראה לר"י כמו שמיקר ריב"א דהכא מיירי שפיר שיש לה בנים אחרים לאם והא דקרי ליבם ודאי לפי שהוא יורש הסבא ודאי אבל הספק אינו יורש ודאי הסבא אבל הכא הוי אלו ספק כמו אלו בחלק המגיע לבן ולא שייך כאן כלל ספק וודאי: **אמר** ר"ע מודה אני בזה שהנכסים בחזקתן. אין לפרש כמו שפירש"י בב"מ פרק המפקיד (דף לז: ושם) דר"ע במותי הוה מתלמידי ב"ש דהא הלכה כמותו מתחילו וגם בפ"ק דיבמות (דף עז.) פליג ר"ע בגרת הבת על בית שמאי ועוד מאי בא (כ) לנו לחלק את השוין הלא כיון דב"ש מודו בהא דנכסים בחזקתם כ"ש ב"ה ע"כ נראה לפרש מודה אני בזה למאן דמפרש בגמרא בחזקת יורשי האם הוו מודה אני בזה אע"ג דס"ל בבית הלל דכמוהה הוי בחזקת יורשי הבעל אלו הוי בחזקת האם ולמאן דאמר בחזקת יורשי הבן הוי מודה אני בזה אע"ג דס"ל בבית הלל דכמוהה הוי בחזקת יורשי האשה מודינא דהוו בחזקת יורשי הבן:

הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט. וא"ת בנפל הבית עליו ועל אשתו אמאי לא אמר בחזקת יורשי האשה מהאי טעמא וי"ל כיון דהכניסתם לו אם פיתחו פיתחו לו ואם הותירו הותירו לו הוי כמוחזק ולמ"ד בחזקת יורשי האשה סובר כיון דמטלא כשאלה וגם הכניסתם לו הוו (ל) בחזקתן. מ"ר:

לוה מאי מפיק. הלא לא לקחו מאביו כלום ואינם בחזקתן: ולימרו

הפרק לרופות ובחונות ואומר אני אין לראובן כאן כלום משום דהוי בנימין יורש ודאי במקצת וראובן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי שכל מקום שנים באים מכח ירושה ויודעין לטעון (מ) מכח מי הן באין לירש וכל אחד תובע כל הנכסים יחלוקו דהוי ספק וספק וחולקין כגון במתני' שנפל הבית עליו ועל אמו ואין לראל עוד בן אחר אלא זה המת בלבד וכל היכא שהאחד תובע את הכל והאחד תובע החצי הנה זה שתובע הכל קרוי ודאי הואיל והוי ודאי במקצת ואידך ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. והגני מביא ראיה מן השמועות הפסוקות בפרק החולץ (יבמות דף לה:) דתנן ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין עליו (ג) אשם תלוי ואמרינן בגמרא (שם דף לא.) ספק ויבם שבאו לחלוץ בנכסי סבא שהוא אביו של יבם ספק אמר אלא בר מיתנא אלא ופלגא דידי ויבם אמר ליה את ברא דידי את ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק הוי ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי מינה שמעינן דכ"מ שהאחד יורש במקצת והשני ספק אם יש לו חלק בנכסים או לא דודאי יורש את הכל הלכך מתני' דנפל הבית עליו ועל אמו דאמרי' יחלוקו לא מתוקמא אלא כגון שאין לאם בן אחר אלא זה המת שעכשיו טענותיהן שוות שיורשי האם תובעים את הכל ואינם יורשי הבן כל הנכסים ויורשי הבן תובעין כל הנכסים הוו להו ספק וספק וחולקין דומיא דסבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם שחולקין כדאמרינן בהחולץ אבל אם יש לה בן שני קיים יזכה בכל הנכסים דהוי איהו ודאי במקצת ויורשי הבן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי: **אמר ר"ע מודה אני בזו כו'.** משום דנקט תנא קמא לישנא דמודים אמר איהו נמי מודה אני כלומר ואני מודה וחולק עליך דלדברי ב"ה נמי אמרינן הכא נכסים בחזקתם. ובגמרא מפרש בחזקת מי וטעמא נמי מפרש: **אמר ליה בן עזאי על חלוקין [וכו']. דבית שמאי [ובית]** הלל דנעיל [קמ. קנח.] אנו מתוערין על שלא הושוו לדעת אחת ואתה באתה לחלוק ולומר חולקין היו בית שמאי ובית הלל במה שחבירך אומרים שהן שוין: **גמ' בחזקת מי.** אדר' עקיבא קאי: **בחזקת יורשי האם.** (ו)כדמפרש לקמיה הואיל והוחזקה נחלה לאותו השבט שכל ימי חיי האשה לאחר שמת בעלה היה כל ממונה בחזקתה והרי היא משבט אביה ואפילו כתובתה ותוספתה שגבתה מבעלה משבאו לידה הרי הן בחזקת שבט אביה שהיא מתייחסת אחר שבט אביה: **בחזקת יורשי הבן.** דמשמת בעלה היה בן ראוי ליורשה קודם לכל קרוביה מצד האב: **קס רבה בשיטתיה דרבי זירא** לא גרסינן ליה ובפר"ח נמי לא גרס ליה: **אמר ר' זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים.** שמשגיחי לא"י נתתי את לבי ללמוד משיטתי הראשונה ולעמוד על אמיתת דבריה: (ז)**מאי טעמא.** הדר ביה ר' זירא: **באותו השבט.** של אם: יש גורסין כאן **בשו מיניה מרב ששת בן מהו שיירש כו'.** ולקמיה [קנט.] מפרשינן לה: **עדא אמרה.** זאת אומרת. עדא כמו הדא: **תלמיד חכר.** פשיטא לן דמתחלה היה תלמידו והדא אמרה לדבסוף היה חבירו דקאמר ליה שבאת ולא קאמר שבא רבינו: **שלחו מתם בן שלוח כו'.** משבשתא היא ולקמן [קנט.] מתרץ לה. ומשום דבמסקנא דייק לה ממתניתין דנפל הבית עליו ועל אביו [לעיל קנז.] נקט ליה הכא. וגרסת רבינו חננאל דגרס לה מקמי נפל הבית עליו ועל אשתו דהא על משנת נפל עליו ועל אביו הוקבעה בגמרא דמינה מייתי לה ראיה להך מילתא: ומתמה גמרא **לוה מאי מפיק.** וכי בשביל שלוה ממון בחיי אביו יוציא מיד הלקוחות מה שמכר להן אביו או הוא: **אלא אי איתמר הכי איתמר בן שמכר בנכסי אביו כו'.** כגון ראובן שמכר חלקו הראוי (מ) לירש בנכסי יעקב אביו ומת ראובן בחיי יעקב אביו ואח"כ מת יעקב בא חנוך בן ראובן ומוציא הנכסים שמכר ראובן אביו מנכסי יעקב מיד הלקוחות מפני שהן ראוי ולא באו ליד ראובן מעולם שיזכו בהן לקוחות מכחו וכשם שהראוי אינו משתעבד כך אינו נמכר כדתנן בכתובות בפרק יש בכור לנחלה (דף נב.) ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותם ולא היבם כולם אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק וכן הלכה ולא חיישינן להאי דדחי במסקנא ומוקי למתני' ביורשי אחוזה(ד) דההיא קשיא וההיא פירוקא אינו אלא להקשות על מה שאמר זו היא שקשה בדיני ממונות והתלמוד מפרק דלא תסייעיה ממתניתין ולעולם קשה בדיני ממונות ומכל מקום אע"פ שקשה בדיני ממונות כן הלכה כדשלחו מתם קשה היא וכן הלכה כמותה אפס דין קשה הוא בלא טעם כדמפרש ואזיל:

ולימרו

גמ' בחזקת מי. הנכסים דקאמרי בית הלל נכסים בחזקתן בחזקת מי קאמרי בית הלל: **בחזקת יורשי האשה.** הוא דקאמרי לה דהיא הנעלת ליה מבית אביה: **בחזקת יורשי הבעל.** שאם פיתחו פיתחו לו ואם הותירו הותירו לו ויכול היה למוכרן הלכך לא דמי לנכסי מלוג: **יחלוקו.** כדמפרש לקמן הואיל והללו באין לירש הכל והללו באין לירש הכל יחלוקו שהרי לשניהם יש טענת חזקה כדפרישית היא הנעלת ליה מבית אביה והוא מתוך שקיבל אחריות עליו קנאן והרי הן כממונו והאי דאמרי בית הלל נכסים בחזקתן היינו בחזקת שניהן ויחלוקו: **מתני' נפל הבית עליו ועל אמו.** כגון שנפל הבית על ראל אשת יעקב באלמנותה ועל יוסף בנה מיעקב ולא היה לה עוד בן מיעקב ולא מאיש אחר שעכשיו טענותיהן שוות שיורשי האם כגון אחיה מאביה (ד) אומרים הבן מת ראשון והיא מתה אחרונה וירשנו כל נכסיה ויורשי הבן כגון ראובן בן יעקב מלאה טוען כל הנכסים ואומר ראל מתה אחלה וירש יוסף את כל נכסיה ואח"כ מת הוא וירשנו כל הנכסים: **אלו ואלו מודים שיחלוקו.** דשניהם באין מכח טענת ירושת נכסים שהוחזקה בהן האשה לבדה בחייה באלמנותה בלא בעל ולא דמי לנפל הבית עליו ועל אביו דלעיל [קנז.] דהתם זה בא מכח ירושה וזה בא בטענת שטר חוב וגם נפל הבית עליו ועל אשתו יש שם נכסים שמוחזק בהן בעלה ואם בא מכח כל הנכסים הוחזקה בהן וקנאתן לאחר מות בעלה ואבד כח בעלה וזכותו מהן וכיון ששניהם באין בחזקת ירושה ותובע כל אחד כל הנכסים הוי ספק וספק ואין בחזקת ירושה מיתוקמא אלא כגון שלא נשאר לראל שום זרע. אבל אם יש לה עוד בן כגון שיש לה שני בנים לראל יוסף מיעקב ובנימין בנה מאיש אחר שהוא אחי יוסף מאמו וראובן בן יעקב מלאה אומר ראל מתה תחלה וירש יוסף חצי נכסיה ואתה החצי ואחר כך מת יוסף וירשתי חלקו ובנימין אומר לא כי אלא יוסף מת תחלה ואחר כך מתה אמי וירשתי כל נכסי על זאת נשאלתי מרבותי שבלותי"ר ותשובותיי להם בסוף הספר (מ) מכח מי הן באין לירש וכל אחד תובע כל הנכסים יחלוקו דהוי ספק וספק ואין ספק מוציא מידי ודאי שכל מקום שנים באים מכח ירושה ויודעין לטעון (מ) מכח מי הן באין לירש וכל אחד תובע כל הנכסים יחלוקו דהוי ספק וספק וחולקין כגון במתני' שנפל הבית עליו ועל אמו ואין לראל עוד בן אחר אלא זה המת בלבד וכל היכא שהאחד תובע את הכל והאחד תובע החצי הנה זה שתובע הכל קרוי ודאי הואיל והוי ודאי במקצת ואידך ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. והגני מביא ראיה מן השמועות הפסוקות בפרק החולץ (יבמות דף לה:) דתנן ספק בן תשעה לראשון ספק בן שבעה לאחרון יוציא והולד כשר וחייבין עליו (ג) אשם תלוי ואמרינן בגמרא (שם דף לא.) ספק ויבם שבאו לחלוץ בנכסי סבא שהוא אביו של יבם ספק אמר אלא בר מיתנא אלא ופלגא דידי ויבם אמר ליה את ברא דידי את ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק הוי ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי מינה שמעינן דכ"מ שהאחד יורש במקצת והשני ספק אם יש לו חלק בנכסים או לא דודאי יורש את הכל הלכך מתני' דנפל הבית עליו ועל אמו דאמרי' יחלוקו לא מתוקמא אלא כגון שאין לאם בן אחר אלא זה המת שעכשיו טענותיהן שוות שיורשי האם תובעין כל הנכסים ויורשי הבן תובעין כל הנכסים הוו להו ספק וספק וחולקין דומיא דסבא ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם שחולקין כדאמרינן בהחולץ אבל אם יש לה בן שני קיים יזכה בכל הנכסים דהוי איהו ודאי במקצת ויורשי הבן ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי: **אמר ר"ע מודה אני בזו כו'.** משום דנקט תנא קמא לישנא דמודים אמר איהו נמי מודה אני כלומר ואני מודה וחולק עליך דלדברי ב"ה נמי אמרינן הכא נכסים בחזקתם. ובגמרא מפרש בחזקת מי וטעמא נמי מפרש: **אמר ליה בן עזאי על חלוקין [וכו']. דבית שמאי [ובית]** הלל דנעיל [קמ. קנח.] אנו מתוערין על שלא הושוו לדעת אחת ואתה באתה לחלוק ולומר חולקין היו בית שמאי ובית הלל במה שחבירך אומרים שהן שוין: **גמ' בחזקת מי.** אדר' עקיבא קאי: **בחזקת יורשי האם.** (ו)כדמפרש לקמיה הואיל והוחזקה נחלה לאותו השבט שכל ימי חיי האשה לאחר שמת בעלה היה כל ממונה בחזקתה והרי היא משבט אביה ואפילו כתובתה ותוספתה שגבתה מבעלה משבאו לידה הרי הן בחזקת שבט אביה שהיא מתייחסת אחר שבט אביה: **בחזקת יורשי הבן.** דמשמת בעלה היה בן ראוי ליורשה קודם לכל קרוביה מצד האב: **קס רבה בשיטתיה דרבי זירא** לא גרסינן ליה ובפר"ח נמי לא גרס ליה: **אמר ר' זירא שמע מינה אוירא דארץ ישראל מחכים.** שמשגיחי לא"י נתתי את לבי ללמוד משיטתי הראשונה ולעמוד על אמיתת דבריה: (ז)**מאי טעמא.** הדר ביה ר' זירא: **באותו השבט.** של אם: יש גורסין כאן **בשו מיניה מרב ששת בן מהו שיירש כו'.** ולקמיה [קנט.] מפרשינן לה: **עדא אמרה.** זאת אומרת. עדא כמו הדא: **תלמיד חכר.** פשיטא לן דמתחלה היה תלמידו והדא אמרה לדבסוף היה חבירו דקאמר ליה שבאת ולא קאמר שבא רבינו: **שלחו מתם בן שלוח כו'.** משבשתא היא ולקמן [קנט.] מתרץ לה. ומשום דבמסקנא דייק לה ממתניתין דנפל הבית עליו ועל אביו [לעיל קנז.] נקט ליה הכא. וגרסת רבינו חננאל דגרס לה מקמי נפל הבית עליו ועל אשתו דהא על משנת נפל עליו ועל אביו הוקבעה בגמרא דמינה מייתי לה ראיה להך מילתא: ומתמה גמרא **לוה מאי מפיק.** וכי בשביל שלוה ממון בחיי אביו יוציא מיד הלקוחות מה שמכר להן אביו או הוא: **אלא אי איתמר הכי איתמר בן שמכר בנכסי אביו כו'.** כגון ראובן שמכר חלקו הראוי (מ) לירש בנכסי יעקב אביו ומת ראובן בחיי יעקב אביו ואח"כ מת יעקב בא חנוך בן ראובן ומוציא הנכסים שמכר ראובן אביו מנכסי יעקב מיד הלקוחות מפני שהן ראוי ולא באו ליד ראובן מעולם שיזכו בהן לקוחות מכחו וכשם שהראוי אינו משתעבד כך אינו נמכר כדתנן בכתובות בפרק יש בכור לנחלה (דף נב.) ולא האשה בכתובתה ולא הבנות במזונותם ולא היבם כולם אין נוטלין בשבח ולא בראוי כבמוחזק וכן הלכה ולא חיישינן להאי דדחי במסקנא ומוקי למתני' ביורשי אחוזה(ד) דההיא קשיא וההיא פירוקא אינו אלא להקשות על מה שאמר זו היא שקשה בדיני ממונות והתלמוד מפרק דלא תסייעיה ממתניתין ולעולם קשה בדיני ממונות ומכל מקום אע"פ שקשה בדיני ממונות כן הלכה כדשלחו מתם קשה היא וכן הלכה כמותה אפס דין קשה הוא בלא טעם כדמפרש ואזיל:

ולימרו

עין משפט נר מצוה

קמא א מיי' פ"ה מהל' נחלות הל' ו סמג עשין לו טוש"ע אה"ע סי' ל סעיף ו:

קסב ב ג מיי' שם יסמג שם טוש"ע ח"מ סי' רפ סעיף י:

רבינו גרשום

בחזקת מי. אמרי ב"ה דהיינו צאן ברזל מה שהכניסה לו בכתובה דקבל עליו הבעל אחריות: (ז) אמר ר' אילא בחזקת יורשי הבעל הואיל דבאחריות הבעל קיימי: ור' זירא אמר בחזקת יורשי האשה. הואיל והיא הכניסתן לו: אמר ר' זירא אוירא דארעא דישראל מחכים. כלומר מאחר שעליתי לארץ ישראל הבנתי בדעתי שכן הוא עיקר כדאמר ר' אילא בחזקת יורשי הבעל: וטעמא מאי אמר אביי הואיל והוחזקה נחלה באותו שבט. של בעל כלומר מאחר שהיא הכניסתן לו והוא קבל עליו אחריותן דמי כמו שלו הן הנכסים שאם נאבדו עליו לפורעו הרי הן חשובין כמו משבט אביו היו שעליו אחריותן: נפל הבית עליו ועל אמו. יורשי הבן כגון אחין מן האב אומרים האם מתה ראשונה ואחר כך הבן ונפלו הנכסים ביד הבן והרי אנו יורשים. ויורשי האם אומרים הבן מת ראשון ולא באו נכסים לידו והרי אנו יורשין של אם: אלו ואלו. ב"ש וב"ה: מודים שיחלוקו. הואיל דהללו באין בכח ירושה והללו באין בכח ירושה. אבל התם הללו באין לירש והללו בעל חוב וכתובת אשה באין בתורת חוב פליגי בה דנכסים בחזקתן: אמר ר' עקיבא מודה אני בזה שהנכסים בחזקתן שאין כאן אלא ממון אחד בלבד ולא בעלי חוב: בחזקת מי. ר' אלעזר אומר בחזקת יורשי האם. שברשות האם היו תחלה: ר' יוחנן אמר בחזקת יורשי הבן. משום דמה מצינו בכל מקום הבן קודם לשאר יורש אף כאן יורש הבן קודם והרי הן בחזקתן: אמר לו בן עזאי על החלוקים. במקום שחולקין ב"ש וב"ה: אנו מצטערין. דאיכא מחלוקת דלא מצינן למיקם אליבא דהלכתא מפני מחלקותם אלא שבאת לחלוק עלינו את השוין דלא סבירא לך כוותייהו דיחלוקו: אמר ר' שמלאי מדקאמר ליה בן עזאי כך לר' עקיבא בלשון הטח ולא אמר ליה בלשון כבוד ש"מ דבן עזאי תלמיד חבר היה של ר' עקיבא משום הכי לא חלק לו כבוד כל כך שהלכו שניהן ללמוד תורה לפני ר' אליעזר הגדול ולפי שהיה בן עזאי בחור לא היה יכול לסבור סברא כר' עקיבא בתלמוד וגמר גמרא והדר הלך בן עזאי לפני ר' עקיבא להסביר סברא: שלחו מתם בן שלוח בנכסי אביו. כלומר על נכסי אביו בחיי אביו ומת הבן בחיי אביו ואחר כך מת האב: בנו של בן. מוציא מיד הלקוחות. ומקשי' בן שלוח בנו ממאן מפיק. מי היה כאן לוקח. אלא הכי שלחו מתם.

ז) הרבים גרשום גרסינן שרבינו היה גורס מתניתא דר' אילא ור' זירא על משנה דאשונה דנפל הבית עליו ועל אשתו ועי' בשמ"ק כאן שכ' דעיקר הגירסא הוא כגירסא דיכן ואף שרשב"ם ז"ל לא גרס כן ע"ש וגרסה שא"ל ואף דרגמ"ה לא גרס כן וכיון לדברי רבינו כאן.

מסורת הש"ס

ב) כ"מ דף לז: ע"ש [לקמן קנט:]. ג) [עי' תוס' לקמן קנט. ד"ה אלא אי אי קשיא]. ג) [רש"ש מס"ז]. ד) [ומוקי למתניתין יורש אחוה. רש"ן]. ה) רש"א.

הגהות הב"ח

(א) גמ' בחזקת מי ר' אלעזר אמר בחזקת יורשי האשה רבי יוחנן אמר בחזקת יורשי הבעל וכיכי שמעון: (ב) שם במשנה על החלוקין: (ג) גמ' בשיטתיה דרבי אילא אמר רבי זירא בל"ל ותיבות קס רבה בשיטתיה דרבי זירא נמחק: (ד) רשב"ם ד"ה נפל וכו' כגון אחיה מאביה לבן אומרים הבן: (ה) ד"ה אלו ואלו וכו' מכח מי הן באין. נ"ב כלומר לאפוקי ספק וכני יבם דפ' החולץ ע"ש: (ו) ד"ה בחזקת יורשי האם כדפריש אביי הואיל: (ז) ד"ה וטעמא מאי הלר: (ח) ד"ה אלא אי איתמר וכו' המאי לו לירש וכו' ומוקי למתניתין יורשי האב אחי דהמיא: (ט) הגה"מ ד"ה (בע"ח) נפל כו' אחד מהם כו' אמר (רבא) [רב] אסין בל"ל ותיבת כי נמחק: (י) בא"ר שלא בחזקתם אם לאו פירוש דאי כיורשים וכו' אי בלקוחות שלא באחריות הוו אז לא יחזרו: (כ) ד"ה אמר וכו' מאי בא לנו לחלק אמר בן עזאי את השוין דאמר בן עזאי הלא כיון דב"ש וכו' דלמאן דמפרש: (ל) ד"ה הואיל וכו' בחזקתה הכ"ל:

מוסף רש"י

נפל הבית עליו ועל אמו. ואין יודע אחיה מת לאשון, והיו לאמו נכסים מבית אביה, יורשי האם משפחת בית אביה אומרים לקרובי הבן ממשפחת אביו הבאים לירש את הבן, הבן מת לאשון ולא ירש את אמו ליורשים אחכם נכסים, אלא הבן מת לאשון ואח"כ מתה אמו ואנו יורשים אותה, ויורשי הבן אומרים האם מתה לאמיתה וירשה בנה ואחרים מת הבן ואנו יורשין אותו (ב"מ לז:). אלו ואלו מודיין. ב"ש וב"ה שנחלקו בגמילות אחוות, שב"ש אומרים יחלוקו וב"ה אומרים נכסים בחזקתן, כאן מודים שיחלוקו (שם). אמר ר"ע מודה אני בזו. אע"פ שאני מבל ב"ש ואומר בשאר הגמילות יחלוקו, בזו אני מודה לב"ה שהנכסים בחזקתן, ופליגי אמוראי בחזקת מי (שם).

ולימרו ליה. לקוחות אבוך זבין (ג) ואת מפקת שאתה יורש ממנו והלא אין אדם יורש מה שמכר אביו: **דלמא.** דאמר להו אבוך כן ראובן מכח יעקב דהוא אבוה דאבא קא אתינא דבני בנים הרי הן כבנים וכי היכי דראובן אבי היה יכול לירש את יעקב אביו אילו [היה] חי אחרי מות אביו כך אני יורש את יעקב מגזירת הכתוב ולא מכח ראובן אבי אני יורש ואין בנכסים הללו שום זכות לראובן ומכירתו לאו כלום היא: **אדע.** דאמון בן ראובן יורש את יעקב זקנו שלא מכח ראובן דכתיב תחת אבותיך יהיו בניך לראובן קאמר תחת אבותיך דהיינו יעקב יהיו בניך דהיינו אבוך מדלא כתיב תחת אבותיך יהיו בניך דהיינו יעקב אבי אני תמיד יהיו בניך: **אלא אי קשיא הא קשיא.** אי איכא למימר דשלחו מתם זו היא שקשה בדיני ממונות לאו כי האי גוונא שלחו כדלעיל דהא לאו קשה הוא אלא הכי שלחו מתם בכור שמכר חלק בכורתו בחיי אביו ומת הבכור בן ראובן שמכר חלק בכורתו הראוי להגיעו בנכסי אביו ומת ראובן ואחר כך מת יעקב בא אבוך ומוציא מיד הלקוחות חלק בכורת ראובן אביו ונוטלה לעצמו כאילו לא מכרה ראובן שאבוך יורש חלק בכורת אביו בנכסי זקנו אביו ואע"פ שמת הבכור בחיי אביו כדתנן לעיל (דף קטו:) בנות נלפחד נטלו שלשה חלקים חלק שהיה ראוי לאביהן שהיה מיוחלי מצרים (ב) ושהיה בכור ונוטל שני חלקים: (ג) **חלק בכורה מאי עבידתיה.** והלא איבד בכור: **ומאי קושיא.** דבדיני ממונות: **דלמא מני אמר.** אבוך מכח יעקב אבי אבא קאתינא כדכתיב תחת אבותיך יהיו בניך ויעקב אבי יורש כאילו אני ראובן דבמקום ראובן אבי אני עומד כאילו אני בכור מגזירת הכתוב וכדתנן בנות נלפחד כו': **אלא אי קשיא בדיני ממונות הא קשיא.** והכי שלחו (ד) ליה מתם: **היה יודע לו בעדות.** ראובן לשמעון עד שלא נעשה ראובן גזלן והיה שמו תמוס בשטר הלוואתו של שמעון: **ואחר כך נעשה גזלן.** ופסל לעדות כדכתיב (שמות כג) אל תשת ידך עם רשע להיות עד חמס ואע"פ שנאמן אדם לומר זה כתב ידי כדתנן בכתובות (דף כ:) מעתה אינו מעיד על כתב ידו שהרי כל דבריו אינו מחזיקין שקר משנעשה גזלן ושמא עד אחד פסול זייפו לו (ה) עלמנו כתבו וחתם בו היום שקר: **אבל אחריס מעידין.** כדמפרש במסקנא והשתא לפוס מאי דקס"ד הכי קשה בדיני ממונות דאיהו לא מהימן אחריני מהימני בתמיה והלא שמא הוא עלמו חתם בו היום שקר שהרי גזלן הוא וכשמכירין חתימתו מה אנו מרויחין בכך והלא שמא פסול הוא: **כגון שהוחזק.** בהנפק בנית דין בטרם היותו גזלן דהשתא ליכא למימר הכי אלא אנו מעידין שחתמו בהנפק זה וקיימו השטר מקמי דהוי האי גברא גזלן וההיא שעתא היה הוא עלמו נאמן לומר זה כתב ידי והשתא ליכא למיפרך איהו לא מהימן אחריני מהימני דהא הכי אחריני אכתב ידן הן מעידין ולא אכתב ידו ושטרא מקיימא וקאי ממילא: **אע"פ שלא הוחזק כו'.** דגזירת הכתוב היא דחתנו אינו נאמן ולא משום דמחזיקין ליה כמזייף וכותב הלכך אחריני מהימני דליכא למימר משנעשה חתנו זייף וכתב: **לעולם דאמרן מעיקרא.** בן שמכר בנכסי אביו כו': **בברכה הוא דכתיב.** שהאדיקים יש להם בנים ובני בנים ליורשם כדכתיב בסיפיה תשיתמו לשרים בכל הארץ: אבל

איתמר [א]בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות ולימרו ליה אבוך מזבין ואת מפיק ומאי קושיא [ב]דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא תדע דכתיב [ג]תחת אבותיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ אלא אי קשיא הא קשיא בן בכור שמכר חלק בכורה בחיי אביו ומת בחיי אביו בנו מוציא מיד הלקוחות וזו היא שקשה בדיני ממונות אבוה מזבין איהו מפיק וכי תימא הכא נמי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא אי מכח אבוה דאבא קא אתיא בחלק בכורה מאי עבידתיה ומאי קושיא דלמא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא ובמקום אב קאימנא אלא אי קשיא הא קשיא [ד]היה יודע לו עדות בשטר עד שלא נעשה גזלן ונעשה גזלן הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים [ה]מעידין השתא איהו לא מהימן אחריני מהימני וזו היא שקשה בדיני ממונות מאי קושיא דלמא [ו]כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד אלא אי קשיא הא קשיא היה יודע לו עדות בשטר עד שלא תפול לו בירושה הוא אינו יכול לקיים כתב ידו אבל אחרים יכולין לקיים כתב ידו [ז] ומאי קושיא דלמא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד אלא אי קשיא הא קשיא [ח]היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו הוא אינו מעיד על כתב ידו אבל אחרים מעידין הוא לא מהימן אחריני מהימני וכי תימא הכא נמי כגון שהוחזק כתב ידו בב"ד והא אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן [ט]אף על פי שלא הוחזק כתב ידו בבית דין ומאי קושיא דלמא גזירת מלך היא דאיהו לא מהימן ואחריני מהימני ולאו משום דמשקר דאי לא תימא הכי משה ואהרן לחותנם משום דלא מהימני הוא אלא גזירת מלך הוא שלא יעידו להם ה"נ [י]גזירת מלך הוא שלא יעיד על כתב ידו לחותנו אלא לעולם כדאמרינן מעיקרא ודקא קשיא לך תחת אבותיך יהיו בניך ההוא בברכה כתיב ומי מצית אמרת בברכה כתיב אבל

ולימרו ליה אבוך זבין ואת אמאי מפקת. [ט]ותימה למה לא יוכל להוציא מיד הלקוחות אפילו למ"ד אדם מקנה דבר שלא בא לעולם הייינו כגון שלא מת הבן בחיי האב אלא שנתנו לו דמים קודם שמת האב אבל כשנפלו לו כשהוא גוסס אמרו לעיל (דף קמז:) דאפילו לר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם לא מהני מידי לקנות בנכסים (ו) כשהוא גוסס ופי' הר"ר יצחק בר' מאיר דודאי המכר אינו מכר אלא לענין מזרת מעות אחירי הכא שנתנו מוציא השעבוד שהיה להם לקוחות מן הדין מהם כי אין להם אפי' שעבוד בקרקע בשביל מעותיהם ולפי זה נראין דברי דס"ל אדם משעבד דבר שלא בא לעולם ואע"ג דאמרן לעיל דאיקני קנה והורים לא משעבד היינו משום דשמואל לטעמיה דאית ליה מלוה על פה אינו גובה מן היורשין אבל לדידן דאית לן גובה מן היורשין הויא כמו ד) (מלוה) ומשעבד אע"פ שלא בא לעולם ואם תאמר אכתי מאי פריך ולימרו ליה אבוך זבין ואת אמאי מפקת דלמא היינו טעמא משום (ז) דאין בעל חוב נוטל בראוי כמו כתובת אשה דתנן בבכורות פרק יש בכור (דף נב.) דאיהי נוטלת בראוי ושמא יש לומר דוקא כתובת אשה אבל בע"מ נוטל בראוי מיהו קשה דא"כ כי קא משיב בכתובות ריש פרק אע"פ (דף נד: וסס) דתנאי כתובה ככתובה דמי לענין כמה דבריס אמאי לא משיב נמי לענין ראוי דאיהי ככתובה ואיתא בבע"מ אבל אי ליתא בבעל חוב אתי שפיר אבל אין להביא ראיה מדאמר בסמוך ה) מאי לאו יורשי האב בנים מוריתין אחין פירוש בני הבן וקאמר אין בע"מ נוטל בראוי אלא טעמא משום דאמרי מכח (ח) דאבי אבא קאתי אבל אין להביא ראיה מדאמר ר"נ יתומים שגבו בתובת אביהן בע"מ חוזר וגובה אותה מהם אלמא נוטל בראוי שהרי אין זה ראוי אלא משעבדי ליה מדר' נתן (ו) מיהו קשה דהא"ל בן אלוה ולא בן שמכר ולא לימא בנו מוציא מיד הלקוחות ועוד קשה למה יש לו להיות הלקוחות שעבוד על אביו מי עדיף ממלוה על פה דאין לך מלוה על פה גדול מזה על כן נראה לר"י דאלו נכסים כתב האב לבנו מהיום ולאחר מיתה דהיינו גופא מהיום ופירות לאחר מיתה כמו שאנו לעיל בפרק יש נוחלין (דף קלו.) (ט) מכר האב או הבן בחיי האב וסבירא להו לשלחו מתם דהכא כר' יוחנן דאמר לעיל בפ' יש נוחלין דלא קנה לוקח מ"מ זו היא שקשה בדיני ממונות דליתיה ליה אבוך זבין כו': (י) **אלא אי קשיא הא קשיא בן שמכר כו'.** ולא גרסי' (י) אי איתמר הכי איתמר שהרי כל הדברים הללו שלחו מתם ומה ששלחו זו היא שקשה בדיני ממונות ולא ידעו על איזה דבר שלחו כו': **כגון שהוחזק כתב ידן בב"ד.** פירש רבינו שמואל שכתוב בו הנפק ואין נראה לר"י דאינך דיינים גופייהו מי לא מני למיטעי בההוא גברא אי גזלן הוא אי לא שהרי אין חותמין אלא על חתימת העדים ואפי' מה שבשטר אין לריכין הדיינים לקרות אלא ה"פ הוחזק כתב ידו בב"ד שראו ב"ד כתב ידו קודם שנעשה גזלן דליכא למימר שלאחר כך חתם כמו הוחזק שטר כתובה בשוק דבפ"ב דקדושין (דף נ:) וכגון הואיל דאיתחזק בב"ד לא אמרי' בפ' זה בורר (סנהדרין דף לא: וסס ד"ה וכיון) דהיינו שראו ב"ד את השטר כבר וכדפרישית בספ"ק דב"מ (דף יח:): **ואע"פ שלא הוחזק כתב ידו בב"ד.** מכאן יש ללמוד שאם היו בנים מעידים ואח"כ נעשו קרובים שאחר מעיד על כתב ידן שמכירין אותו ולא חיישינן שמא היום חתם: **ההוא בברכה הוא דכתיב.** דאשמועינן קרא שיזכה הצדיק לבנים כמותו דכתיב בתריה תשיתמו לשרים בכל הארץ: אמר

ה) גי' רש"ל יכולים לקיים כתב ידו, ב) [תוספתא סנהדרין פ"ה], ג) [מזכין. רש"ל], ד) נ"ל מלוה, ה) [נקמן ע"כ], ו) [בסמיס לא.], ז) [שיך לעיל קנח:] ועי' רש"ש,

תורה אור השלם

1 תחת אבתיך יהיו בניך תשיתמו לשרים בכל הארץ: תהלים מה יז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ולימרו בו' ותימה למה לא יוכל להוציא. עי' כתובות דף לא ע"ב תוס' ד"ה דוכנה:

הגהות הב"ח

(א) גב' אחרים יכולין לקיים כתב ידו השתא איהו לא מהימן אחריני מהימני ומאי קושיא: (ב) רשב"ם ד"ה אלא אי קשיא וכו' סהיה מיימלי מצרים וחלקו עם אחיו בנכסי חפר ושסיה בכור נוטל ב' חלקים: (ג) ד"ה בחלק וכו' והלא אינו בכור: (ד) ד"ה אלא וכו' שלחו מתם כ"ל ותיבת ליה נמחק: (ה) ד"ה ואח"כ וכו' לו הוא עלמו: (ו) תוס' ד"ה ולימרו וכו' בנכסים שנפלו לו כשהוא גוסס וכו' ואת אמאי מפקת: (ז) בא"ד דאין בעל חוב נוטל. נ"ב כלומר הני לקוחות שהוא מוציא מהן בלא דמים לא הוי אלא כבע"מ: (ח) בא"ד מכח אבוה דאבא קאתי וכו' מדאמר רב נחמן לעיל דף קכה יתומים שגבו קרקע בכתובת אביהן: (ט) בא"ד כמו ששגינו לעיל בפרק יש נוחלין וסבירא להו לשלחו מתם דהכא כר' יוחנן דאמר לעיל בפ' יש נוחלין מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב אלא קנה לוקח מ"מ: (י) ד"ה אלא וכו' ולא גרסי' אלא אי איתמר וכו' שלחו מתם אלא שמה ששלחו זו היא:

רבינו גרשום

בן שמכר בנכסי אביו בחיי אביו ומת הבן בחיי אביו ואחר כך מת אביו והחזיק הלוקח כמו שמכר לו הבן. בנו של בן מוציא מיד הלקוחות [זו היא שקשה [בדיני ממונות] שדבר תימה הוא: אבוהו מזבין ואיהו אמאי מצי מפיק. מאי קושיא להכי מוציא מיד הלקוחות דמצי למימר כשמכר נכסים הללו לא היה עדיין החוזק בהן לפי שאביו היה קיים והוא מת קודם לאביו ולא כאן נכסים לידו ואנו יורשין מכח אבי אבינו להכי מוציא מיד הלקוחות דאבוה לא מזבין: ומאי דמצי למימר הכי דמכח אבוה דאבא אתינא. דהכי כתיב קרא תחת אבותיך יהיו בניך אלמא דבמקום אבי אביו מצי מפיק דכי היכי דאבי אביו מוציא מיד הלקוחות הכי נמי מוציא הכן: אלא אי קשיא בדיני ממונות הא קשיא. בן שמכר בחלק בכורה בחיי אביו ומת הבן בחיי אביו דלא הוה מוחזק בנו מוציא כו'. אי מכח אבוה דאבא קא אתי האי בן הבן בחלק בכורה מאי עבידתיה הא אבי אביו לא היה בכור דלירת האי חלק בכורתו: והיינו קשה

עין משפט נר מצוה

קסג א מיי' פכ"ג מהל' מכירה הל' ז סמג עשין פב טוש"ע חו"מ סי' ריח סעיף ג:

קסד ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף ד:

קסה ג ד מיי' פי"ד מהל' עדות הלכה ה סמג לאוין ריד לשו טוש"ע חו"מ סי' מו סעיף לד [וכרב אלפס סנהדרין פ"ג דף רסג.]:

קסו ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף לה:

קסז ז מיי' שם פי"ג הל' טו סמג שם טוש"ע מ"מ סי' לג סעיף י:

רבינו גרשום (המשך)

בדיני ממונות אמאי מוציא מיד הלקוחות. ומאי קושיא כלומר אמאי זו קשה הא מצי למימר מכח אבוה דאב' קא אתינא בכולהו נכסי דאיהו היה יורש את בנו ובמקום אב קא אתינא לירש בכורתו ולתבבע מה שמכר בחלק בכורתו דלא מצי מזבין דראוי הוה ולא מוחזק ומשום הכי מוציא מן הלקוחות: אלא הא קשה בדיני ממונות. איהו גופיה לא מהימן להעיד על כתב יד עצמו ואחריני מהימני על כתב ידו להעיד. ומאי קושיא דלמא אחריני נמי לא מהימני להעיד על כתב ידו. ומאי האי דקאמר אבל אחרים מעידים כגון שהוחזק כתב ידו והלל אומרים יודעים אנו שזה השטר הוחזק בעדים לפני בית דין שזה חתימת של פלוני. או שאמרו יודעים אנו שחתימה כזו הוחזקה לפני ב"ד שהיא של פלוני דהואיל דאתחזק בבית דין יכולין להעיד מכח בית דין בית דין מחמת עצמן אינן נאמנין להעיד והואיל דאיהו לא מהימן: והאמר רב יוסף בר מניומי אע"פ שלא הוחזקה כתב ידו שלזה חתן בב"ד נאמנים להעיד על חתימת ידו וזו היא קשה. מאי קושיא משום הכי הוא אינו מעיד מפני שגזירת מלך דקב"ה הוא שפוסל קרוביו להעיד עדות ולא משום דלא הוי נאמן דודאי נאמן הוא דלא דמי לגזלן דפסול לכולי עלמא. הלכך הואיל ונאמן הוא לכולי עלמא אע"ג דהוא אינו נאמן מחמת קריבות אבל אחרים מעידין. דאי לא תימא הכי דגזירת מלך היא אלא קבעית למימר דכל קרוב פסול משום דמשקר הוא בגין אהבת קרובו. אלא מעתה משה ואהרן דפסילי אהדדי או לקרובים מי לא מהימני בדיבורם אצל קרוביהן והא ק"ל דצדיקים גמורים הוו ולא משקרי אכל חללי דעלמא אלא גזירת מלך היא דמשה ואהרן לא מסהדי לקרוביהן הכי נמי גזירת מלך היא דכיון דנעשה חתנו דאין מעיד לו ולא משום דלא מהימן וכיון דנאמן ז) אבל אחרים מעידים לו ואכתי אין זו קושיא: לעולם כדאמרינן מעיקרא בן שמכר בנכסי אביו ומת בנו מוציא מיד הלקוחות זו היא קשה בדיני ממונות ודקא קשיא לך מאי קושיא כו' מתרצת תחת אבותיך יהיו בניך התם בברכה הוא כדכתיב תשיתמו לשרים בכל הארץ. ומקשינן מי מצית אמרת בברכה כתיב

ז) נראה דל"ל וכיון דנאמן הוא אינו מעיד אבל אחרים וכו'.

אמר ליה רב אחא בר מניומי תא שמע נפל הבית עליו ועל אמו כו'. תימה רב ששת אמאי לא מייתי לה למתני' והלא פשוט הוא ועוד דאיהו גופיה אמר לעיל בפרק יש נוחלין (דף קיד:) האשה את בעלה הא קמ"ל האשה את בעלה מה בעלה את אשה אף האשה את בעלה מה אין הכן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב ואומר רבי דמשום דהן בריינתא משכשתא היא הביאה והיה לוקה לתרלה. מ"ר:

אשה את בעלה אין הבעל יורש את אשתו בשהיא בקבר.

לעיל בפ' יש נוחלין (דף קיד: ד"ה מה האשה) פי' הכן מילתא מנין דבעל אינו יורש את אשתו כשהיא בקבר:

ההוא דא"ל לחבריה נכסי דבר סיסין כו'. משום דאיירי הכא בנכסים בחזקת מי הם אייתי היא עובדא דאיירי בה נמי לגוקומה נכסי בחזקת לוקח ובחזקת מוכר מיהו תימה היא שמביאו הגמרא שני פעמים במסכת אחת כאן ובחזקת הבתים (לעיל דף נ.):

הדרן עלך מי שמת

אבל לענין דינא לא [6] והתניא [5] נפל הבית עליו ועל אביו עליו ועל מורישיו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב אומרים הבן מת ראשון ואח"כ מת האב ובעל חוב אומר האב מת ראשון ואחר כך מת הבן מאי לאו יורשי האב בני מורישיו אחי ואי סלקא דעתך לא מצי אמר מכח אבוה דאבא קאתינא דכי כתיב תחת אבותיך יהיו בניך בברכה כתיב כי מת הבן ואח"כ מת האב מאי הוי נימא להו בע"ח ירושת אבוהון קא שקילנא לא יורשי האב אחיו מורישיו אחי דאבוה בעו מיניה מרב ששת בן מהו שיירש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב אמר להו רב ששת תניתוה האב שנשבה ומת בנו במדינה ובן שנשבה ומת אביו במדינה יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו היכי דמי אילימא כדקתני הי נינהו יורשי האב והי נינהו יורשי הבן אלא לאו הכי קאמר [8] אב שנשבה ומת בן בתו במדינה ובן [6] בתו שנשבה ומת אבי אמו במדינה ולא ידעינן הי מינייהו מית ברישא יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאבוה דאמיה בקבריה ולירתינהו לאחות מן אבוה אלא לאו שמע מינה אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מאב אמר ליה רב אחא בר מניומי לאביי אף אנן נמי תנינא [5] נפל הבית עליו ועל אמו אלו ואלו מודים שיחלוקו ואם איתא נהי נמי דבן מת ברישא לירתיה לאמיה בקבריה ולירתו אינהו לאחי מאבוה אלא לאו שמע מינה [7] אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב שמע מינה וטעמא מאי אמר אביי נאמרה [1] סיבה בבן ונאמרה [2] סיבה בבעל מה סיבה האמורה בבעל [3] אין הבעל יורש את אשתו בקבר אף סיבה האמורה בבן אין הבן יורש את אמו בקבר להנחיל לאחין מן האב [4] ההוא דאמר ליה לחבריה נכסי דבר סיסין מזבנינא לך הואי חדא ארעא דהוה מיקריא דבי בר סיסין אמר ליה הא לאו דבי בר סיסין היא ואיקרויי הוא דמיקריא דבי בר סיסין אתא לקמיה דרב נחמן אוקמה בידא דלוקח אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה ורמי דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן [4] דההוא דא"ל לחבריה מאי בעית בהאי ביתא אמר ליה מינך זבינתה ואכלית שני חזקה אמר ליה אנא בשכוני גואי הואי אתא לקמיה דרב נחמן אמר ליה זיל ברור אכילתך אמר ליה רבא לרב נחמן דינא הכי המוציא מחבירו עליו הראיה קשיא דרבא אדרבא ודרב נחמן אדרב נחמן דרבא אדרבא לא קשיא הכא מוכר קאי בנכסיה התם לוקח קאי בנכסיה דרב נחמן אדרב נחמן לא קשיא הכא כיון דאמר ליה דבי בר סיסין ומיקריא דבי בר סיסין עליה דידיה רמיא לגלויי דלאו דבי בר סיסין היא [5] הכא לא יהא אלא דנקיט שטרא מי לא אמרינן ליה קיים שטרך וקום בנכסי:

הדרן עלך מי שמת

אבל לענין דינא לא. בתמיה. מי לא משכחן במתני' דין זה ואמאי אמרינן הוו היא שקשה דמשמע שאין מוקמין לריה לדבריהם ומתוך כך מקשין על סברת שמועתם: ה"ג **מאי לאו יורשי האב בני מורישיו אחי [וכו'] לא יורשי האב אחי מורישיו אחי דאבוה.** ופירושו מאי לאו יורשי האב היינו בני דההוא בן שנפל הבית עליו ועל אביו כגון שנפל הבית על לאומן ועל יעקב אביו והיתה עליו כתובת אשה ובעל חוב יורשי האב כגון חנוך בן לאומן אומר לאומן מת ראשון ואחר כך מת האב דהיינו יעקב ומכח יעקב אבי בא לירש ולא מכחו של לאומן אלמא לענין דינא אמרינן מכח אבוה דאב: ומשני **לא יורשי האב אחיו.** של לאומן שאומר לאומן מת ראשון ואחריו מת יעקב אביו וירשנו כל נכסיו של אביו ואין לראובן אחיו חלק בהן שהרי הוא מת תחלה וכן אין לו דהכא ודאי לאו מכח לאומן באין לירש שהרי גם הם לאוין לירש את יעקב כמוהו ומוריש אחי דאבוה אחי יעקב עשו דוד לאומן וכשנפל הבית עליו ועל מוריש אחיו היינו עשו אחי יעקב אביו יורשי מוריש כגון אחי עשו אומרים לאומן מת תחלה ועשו מת אחרון ואנו יורשין כל נכסיו כי לא יירש לאומן בן יעקב בנכסי עשו דודו תמת יעקב [6] (אביו) שמת כבר שהרי לאומן מת תחלה ואחר כך מת עשו ובעל חוב אומר עשו מת תחלה ולאומן מת אחרון והרי יירש לאומן נכסי יעקב אביו שמת בנכסי עשו עמכם [5] ונטל חלקו דהשתא ליכא הכא תחת אבותיך יהיו בניך [7] דלענין דינא לא משכחן במתני' שום ראיה למילתא דשלחו מתם והלכך קשה הוא בדיני ממונות. ומיהו הכי הלכתא כדשלחו מתם דהכי סברינא להו אלא דלא משכחן ראיה מפורשת וכן כל הני דאמרן לעיל הכי הלכתא: **כעין מיניה מרב ששת.** יוסף בן רחל שמת בחיי אמו ואחר כך מתה רחל אמו מהו שיירש את אמו כשהוא בקבר כאילו הוא חי להנחיל לאחיו שלו מן אביו כגון לראובן בן יעקב מלאה שהוא אחיו מאביו: **במדינה.** בארץ מולדתו: **הי ניהו יורשי האב כו'.** והלא אם אין לו בנים לא נאם ולא לבן קרובי האב יורשין את שיהם לו אם יש בנים לאותו בן הרי הן יורשין את האב ואת הבן: **ומה בן בשו במדינה.** ויורשי הבן הם קרובי אביו שהוא בעל אמו: **ואם איתא.**

דבן יורש את אמו בקבר: נהי נמי דבן מיית ברישא. אמאי יחלוקו יורשי האב ויורשי הבן לירתו יורשי הבן את אמו אמו מתת אמו אף על פי שהוא בקבר ולירתינהו לאחיו מן האב שהן יחלוקו אמאי יחלוקו עמהן יורשי האב: **לירתיה לאמיה בקבר.** דכמי שמת אחרון דמי: **אמר אביי נאמר סיבה בבעל כו'.** המקרלות מפורשין בית נוחלין (לעיל דף קיד:): **אין הבעל יורש את אשתו.** כשהיא (ד) מתה בקבר: **אין הבן יורש את אמו כשהוא בקבר כו'.** אלא בקבר לא דמי להוא קבר דבעל: **הוא דאמר ליה לחבריה כו'.** הכל פירשנו בחזקת הבתים בראשו [לעיל נ.]. ואגב גרלא דמיירי מתניתין בנכסים בחזקתן נקט ליה הכא:

הדרן עלך מי שמת

עין משפט נר מצוה

קסח א מיי' פ"ב מהל' מתנות הלכה ז סמג עשין לו טוש"ע מ"מ סי' רפ סעיף יא:

מוסף רש"י

נפל הבית עליו ועל אביו. על לאומן ועל יעקב אביו, ואין יודע מי מת קודם, עליו ועל מורישיו. על לאומן ועל מורישיו, כגון אחי לאומן או אחי יעקב אביו שאין לסם קרוב יותר מלאומן ירלאומן לאו ליורשן, והיתה עליו. על לאומן, כתובת אשה ובעל חוב. לו בעל חוב, ואין לו ממה לפרוע (לעיל קנו.) לו אין נכסים לאומרים יש נכסים (יבמות לח:). יורשי האב אומרים הבן מת ראשון. נפל בית עליו ועל אביו קאי, שיורשי יעקב, כגון בני יעקב שמעון ולוי אחי לאומן, או אפילו חנוך ופלוא בני לאומן גם הם יורשי יעקב, אומרים הבן מת ראשון, דהיינו לאומן את לאומן ומכח אבוה דאב קאתינא, כדאמרינן בגמרא, לא זכה לאומן בהני נכסי בלו ומירש אותו כל נכסי יעקב, לענין נפל בית עליו ועל מורישיו שייך למתני יורשי מורישיו אומרים הבן מת לאומן (לעיל שם). **ההוא** דאמר ליה לחבריה נכסי דבר סיסין כו'. לאמר על כל הסוגיא לעיל נט ב. הדרן עלך מי שמת

רבינו גרשום

אבל לענין דינא לא דיינינן כי דמצי אמר להו מכח אבוה דאבא קא אתינא. לא הנחנן נפל בית עליו על אביו עליו ועל מורישיו היה עליו כתובה ובעל חוב יורשי האב וכו'. מאי לאו יורשי האב בני בניו של מת בגון שנפל בית על אליפז על עשו אביו והיו טוענים יורשי האב בני אליפז על אליפז נפל בית תחלה ולא באו נכסים לידו ואנו מכח אבוה דאבא אתינן בנכסים לא מכח אליפז אבינו ואין גלינו לפרוע מחובו כלום אלמא דלגבי דינא אמרינן תחת אבותיך יהיו בניך אמרי' מכח אבוה דאבא אתינן: עליו ועל מורישיו אחי. שהיו ראובן ושמעון אחים ולא הי' לשמעון בנים אלא לראובן היה יורש שלו ולא הוי לראובן נכסים כלל והיה על לאובן כתובת אשה ובעל חוב ולשמעון הי' נכסים ונפל בית על אובן ועל שמעון וטענו יורשי מורישיו דהיינו בן אובן ואמר ראובן מת בחלה ולא אתו נכסי ליד אובן ואנו לאו מכח ראובן אתינן אלא מכח שמעון אחי אבא אלמא דלגבי דינא אמרינן תחת אבותיך דהוה ליך לירש יהיו בניך. ומשני עולם (לא) אימא לך דלא אמרי' תחת אבותיך יהיו בניך לגבי דינא. ומתני' לא שמעי' לה כדפרישית אלא כי פירושא יורשי האב הן אחי. כגון שנפל הבית על נשו ועל אליפז ולא היו אליפז בנים והיה על אליפז כתובה ובעל חוב וטענו אחי אליפז על אליפז נפל תחלה ולא בא נכסי אבינו ליד אליפז אנו מכח אבינו אתינן. ובעלי חוב אמרו על עשו נפל תחלה ואית ליה לאליפז חלק בנכסי אביו וחייבין אתם לפרוע שאתם יורשי' אליפז כפי חלקו המגיעו בירושת אביו. וה"נ מפרשי' מורישיו אחי דאבוה כגון שנפל על לאובן ועל עשו לא היה לעשו בנים ויעקב היה מת וראובן לא היו לו בנים ועשו היה לו עוד אחים בעלי חוב אומרים עשו מת תחילה ראובן ירש במקום יעקב בנכסי עשו והיו לו נכסים לראובן ירושת דודו עשו ויורשי מורישיהן אחי עשו אומרים לא כי אלא ראובן מת תחלה ולא ירש כלום מעשו ואנו יורשין על עשו ולא של ראובן ואין לכם עלינו כלום: בן מהו שיורש את אמו בקבר. מאחר שהוא מת מוטל בקבר (או) אם נפלה ירושה לאמו אחר שמת אם מתה שוב אמו מהו שיורש כדי להנחיל לאחין מן האב. דלא הוי להאי בן של קבר שום יורש אלא אחיו מאביו: אב שנשבה. במקום רחוק ומת שם ומת בנו במדינה בארץ מולדתו ולא היה לו בן לאותו [בן] ואין יודע איזה מת תחלה אי האב אי הבן יורשי האב ויורשי הבן יחלוקו. ומקשי' הי ניהו יורשי האב דלו הבן הן הן יורשי האב ויורשי הבן הן הן יורשי הבן אלא לאו הכי קאמר האב שנשבה ולא היה לו בן כי אם בן בתו ומת בן בתו במדינה בן בתו נשבה ומת אבי אמו במדינה וזה שנשבה בתו יש לו בנים מאשה אחרת הן הן יורשי הבן שהן אחיו מאביו ולאב שנשבה יש לו אחיו והן יורשי

ז) תוס' ל"ל ולא בתו נכסים לידו ואמו יורשים לנכסי אחיו.

מסורת הש"ס

א) ל"ל והתנן, ב) [לעיל קנו.], ג) [לעיל קנח:], ד) לעיל קיד:, ה) [לעיל קיד:], ו) לעיל נ., ז) [לעיל נט:], ח) [ל"ל אחיו], ט) [תהלים מה].

תורה אור השלם

1 ולא תסב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה כי איש בנחלת מטה אבתיו ידבקו בני ישראל:

במדבר לו ז

2 ולא תסב נחלה ממטה למטה אחר כי איש בנחלתו ידבקו מטות בני ישראל: במדבר לו ט

הגהות הב"ח

(א) גב' וכן שנשבה ומת אבי אמו כ"ל ותיבת נמחק: (ב) שם לגלויי ליאו דבי בר סיסין היא התם לא יהא אלא: (ג) רשב"ם ד"ה ומשני לא וכו' בנכסי עשו עמכם ואטולל מלקו דהשתא וכו' ולענין דינא: (ד) ד"ה אין הבעל וכו' כשהיא בקבר כ"ל ותיבת מתה נמחק:

רבינו גרשום (המשך)

האב שאמר יחלוקו דממון המוטל בספק הוא. ויורשי אב קאמרי בן מת תחלה ו) ובאו נכסים ליד בנו ואנו יורשים בני אחינו. בן שנשבה ומת אבי אמו במדינה היינו נמי בן בתו ומהכא איכא למשמע אם יורש אמו בקבר אי לא. נהי נמי דבן מיית ברישא ושוב מת האב אם איתא דיורש את אביו בקבר אמאי יחלוקו בין יורשי האב ובין יורשי הבן לירתו יורשי הבן כולהו אע"ג דמיה הבן ואמאי יחלוקו אלא לאו ש"מ כו': נפל הבית עליו ועל אמו יורשי הבן אחים מן האב אומרים האם מתה תחלה ונכסים לידא דבן נפלו ויורשי האם אחיה אומרים כן מת ראשון ונכסים לא נפלו לבן וקתני מודים דיחלוקו ואם איתא דהבן יורש את אמו בקבר נהי דבן מיית ברישא כו': טעמא מאי. אין הבן יורש את אמו בקבר: נאמר הסיבה בבעל ונאמר הסיבה בבן. כדאוקימנא לקראי בפרק יש נוחלין: ואין הבעל יורש את אשתו בקבר. לאחר שהוא מת אינו [יורש] להנהו נכסים דנפלו לאשתו לאחר כן אע"ג דמתה היא. אף הבן נמי אין הבן יורש את אמו בקבר: נכסי דבי בר סיסין. לאותן שקניתי הנכסים מבר סיסין אני מוכר לך והוה ליה חדא ארעא דמקריא דבי בר סיסין ולא קנאה מכר סיסין אלא כך היו קורין לה. והיה רוצה הלוקח לטורפה בשביל שמכר לו כל נכסיו דבי בר סיסין. אמר לו מוכר הא לאו דבי בר סיסין היא ולא מכרתי אותה: אוקמה רב נחמן לנכסי בידא דלוקח. נחמן לנכסי בידא דלוקח. דסבירא ליה דזבין ניהליה לההיא קרקע דמחקרי דבי בר סיסין: אמר ליה רבא. וכי דינא הכי בידא דמוכר הוה לך לאוקמינהו דהוה מוחזק בהו וליהוי איהך מוצא מחבירו עליו הראיה: ורמי דרבא אדרבא. דלעיל סבירא ליה דבידא דמוכר הוה ליה לאוקמה והוה לוקח המוציא מחבירו והכא סבירא ליה בידא דלוקח הוה ליה לאוקמה והוה ליה המוכר המוציא מחבירו: קשיא דרב נחמן אדרב נחמן. דלעיל אוקים לנכסי בידא דלוקח והוה מוכר מוציא מחבירו עליו הראיה והכא אוקמינהו בידא דמוכר דמוחזק הוא והוה ליה לוקח המוציא מחבירו עליו הראיה. התם קסבר רבא מוכר קאי בנכסי דלהכי קאמר דלוקח הוה צריך להביא ראיה. אבל היכא דאכלה שני חזקה הלוקח מוחזק הוא בקרקע וקאי להכי קאמר המוכר הוה צריך להביא ראיה ואידי ואידי חד טעמא הוא: התם משום הכי אוקמיה רב נחמן בידא דלוקח דכיון דכולי עלמא קרו להאי קרקע דבי בר סיסין והוא מכר לו כל נכסי דבי בר סיסין ואמר האי קרקע לאו דבי בר סיסין היא עליה דידיה דמוכר רמיא לגלויי ולמיתי ראיה דלא דבי בר סיסין היא כדאמר הוא והיכא דלא מייתי ראיה איהו הוא דאפסיד אנפשיה משום הכי אוקמה בידא דלוקח אבל הכא דינא הוא דאיהו מייתי ראיה הלוקח הואיל דאיהו אכלה שני חזקה. והא מוכר אמר אנא בשכוני גואי הואי לא יהא דינא פחות מההוא דנקיט שטרא בידיה ונפיק עליה ערער מי לא אמרינן ללוקח קיים שטרך וקום בנכסך ולא קשיין אהדדי. לא איתפרש לן אמאי מייתי הכא מעשה דבי בר סיסין: **הדרן עלך מי שמת**

גט פשוט. שטר פשוט כעין שלנו שאינו תפור ומקושר כדלקמן. וכל שטרות קרויין גט כדאמרי' בעלמא (ב"ק דף לה.) וגט חוב שאין בו אחריות. וכין בגיטין וכין בשאר שטרות מיירי כדאמרינן בגמ' [ע"ב] כדי שלא תחלוק בין גיטין לשטרות: **עדיו מתוכו.** כפוף השטר כמו שאנו נוהגין לחתום בתוכו: **מקושר עדיו מאחוריו.** כותב שיטה ומניח חלק כשיעור שיטה הכתובה וכופלה על החלק ותופר ואח"כ כותב שיטה ומניח שיטה חלק וכופלה על החלק ותופר וכן הרבה כדי מקום תורף השטר והעדים חתומין מבחוץ כענין שפירשו אמוראי בגמרא [ע"ב] ובלבד שלא יהיו קשריו מרובין מעדיו כדתנן במס' גיטין (דף פח.): דהוה ליה קרח וטופס של שטר כתוב כולו כעין פשוט וזהו הנקרא לפנינו [ע"ב] הפשוט שבמקושר ואלו הכפילות כל כפל וכפל בפני עצמו ונראה מבחוץ בין כפל לכפל כעין קסת הסופרים ב) כזה ב) וכן מוכח בגמרא [ע"ב] שהעדים התחומין על כל קשר וקשר נקראין ומבחוץ: **שניהן פסולין.** שלא נעשו כתיקון חכמים ואם שט"ח הוא אינו גובה בו מן הלקוחות ואם גט אשה אינה מתגרשת: **שיכול.** לפשוט ולעשותו פשוט שיקרע התפירות ויפתח השטר (ג) ויהיה פשוט: **הכל כמנהג המדינה.** בגמ' ג) מפרש. וטעמא דמקושר מפרש בגמרא [ע"ב]: **גט פשוט עדיו שנים.** מי שרוצה לעשות שטר פשוט אינו צריך להחתים בו אלא שני עדים והרוצה לעשות מקושר צריך להחתים בו שלשה שכך תקנו חכמים: **פשוט שכתוב בו עד אחד כו'.** בגמרא [קסה.] פריך פשיטא: **גמ' מנה"מ.** שיש שני מיני שטרות חלוקין זה מזה בעדים ובקיאור: זה

גט פשוט עדיו מתוכו ומקושר עדיו מאחוריו. כל שטר חוב קרוי גט כדאמר גט חוב שאין בו אחריות פ' הגוזל קמא (ב"ק דף לה.) ובפ"ק דגיטין (דף י.) כל גט שיש עליו עד כותי פסול חוץ מגיטי נשים ושחרורי עבדים והאי מילתא שייך למיתני ד) (בהאי פירקין ולא במסכת גיטין והתם שייך למיתני) פרק הניזקין ולא [בסדר] נזיקין דהכא אגב דתנא פרק מי שמת בכותב שטר שכתב כל נכסיו בבריאות ובשביב מרע תנא הכא גט פשוט דאיירי בשטרות ואגב דאיירי התם בפרק השולח בתיקון העולם תנא בתרייה פרק הניזקין דאיירי בהכי:

מקושר עדיו מאחוריו. תימה לרב ירמיה בר אבא דאמר בגמרא מלמטה למעלה חתמו ומאחורי הכתב כנגד הכתב ליחוס דלמא כתב למעלה מעדים מאי דבעי דסתם שטר יש בו גליון מן הצד וממיך ליה לשטר הראשון ויעשנו פשוט ואע"ג שהשטר יהיה לגד העדים שחותמין בו שחור מ"מ אינו יכול להדייף דהכי משמע בכתובות (דף כפ. ופס) דשחור שלהם אין יכול להדייף דאמר התם האי מאן דבעי לאחויי חתימת ידיה בבי דינא לכתוב אחספא ואי איתא ליחויה בשחור של קלף אלא ודאי אינו יכול להדייף ואי"כ היכי כשר שטר מקושר וי"ל דגייז ליה לגליון שבצד השטר ואי"ת בגמרא כי מוחיב ליה לרב הונא דאמר בין קשר לקשר מאבראי ניחוס דילמא זייף (ב) ליה וכתב מאי דבעי בפנים בסוף השטר והכדי של אחוריו (ג) מסהדי אכל השטר והשתא אמאי לא משני דגייז לקלף היתר על השטר ומתרץ ריב"ם דלא מצי גייז ליה שמניחו בשביל האשרתא שרוצה לעשות בסוף אבל מן הצדדין מצי גייז ליה לכך ליכא למיחש למידי א"כ דאימטוייט ליה לצד שחור החלק שהוא יוכל לזייף אותו בתוכו ואע"ג דאמר (לקמן דף קסג.) עדים אטיוטא אחמתי ה"מ דאיכא שהשטר ומתמי וא"ת ניחוס דכתב מאי דבעי גליון אם העדים (ד) בגליון או מן הצד כנגד העדים ויהיה כתב ידו בשיטה אחת עם השטר אי לא גייז או יטייט כל מה שלמעלה מהן ושמן הצד ה"ג איכא למיחש בין למ"ד מלמטה למעלה בין למ"ד בין קשר לקשר בכל השטרות פשוטים דאמתימי אלשה עדים ניחוס שיחתוך כל השטר לגד העדים ויעשה שטר מקושר כנגד אותן העדים וכתב מאי דבעי כיון דבשר משני לדדין (ו) וי"ל דאטייט ליה מבחוץ כנגד העדים ודוחק גדול הוא דמשמע שבשר בלא טיוטא מדלא מישתמיט גמרא לפרש הכי ור' פירש דיש לדחות ההיא דכתובות (שם) דבלאו הכי מצי (ז) לפרש למימר אריש דמגילתא דלקמן (דף קסז.) אלא להכי נקט חספא דבקלף הוה טעי לכתוב במקום טוב וגם צריך עיון אם מקושר חתום בכתב ידו מצד שני מהני דא"כ אי הוה מחוי אשחור דלמא עביד ליה מקושר בכתב ידו אבל בקלפין שלנו שיכול להזדייף מצד שחור אין ראיה לקלפין שבימיהם: **פשוט שכתבו עדיו מאחוריו פסול.** טעמא משום שמא יעשנו מקושר ויהיה השטר מוקדם ואפי' לא חתימי כי אם שני עדים גזרי שנים אטו שלשה וא"ת והלא במקושר יש חלק בין שיטה לשיטה וא"כ פשוט שאין בו חלק היאך יעשנו מקושר (ח) אלא היה בו חלק וי"ל שהיה כתוב כסדר פשוט והכי מוכח מר' חנינא בן גמליאל שאומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט ואם יש במקושר חלק היאך יכול לעשות פשוט הלא יכילו שהיה מקושר אלא ודאי לא היה בו חלק ותימה למ"ד בגמרא בין קשר לקשר (ט) אלא דעתא מגואי ואם אין בו חלק היאך יחתמו וי"ל דמ"מ בין שיטה לשיטה דחיק להו עלמא א"ג טעמא דפסקי דפי' בקונטרס משום שלא נעשה כתיקון חכמים שנעשה פשוט ולא נחתם מתוכו כדפסקינן בהמגרש (גיטין דף פז.) בכמה עניינים אפי' (י) מצד הכתב כיון שאין נקראין העדים עם הגט ואין לומר דהתם היינו טעמא משום שאנו חוששים שמא תוסיף על הגט מה שתרצה לפי שאין עדים תחתיו ולכך פוסלין אותו הא ליכא למימר שהרי לא משיונן שום חילוק אלא אפי' כתוב בו שריר וקיים או שלא נשאר חלק מלמטה או שחתם אחד מעדיו למטה והשני למעלה או מן הצד פסול והכי נמי הכא: **מקושר** שכתבו עדיו מתוכו כשר **מפני שיכול לעשותו פשוט.** תימה א"כ כל השטרות פשוטים שחתומים בהם שלשה עדים יהיו פסולים שיעשה מקושרים ויהיו מוקדמין ואם נאמר (יא) כאן שנדון בפשוט מאי קא פריך (יב) בגמ' (ו) לדברי ר' חנינא ב"ג אינו דומה זמנו של זה לזמנו של זה והא בהאי מקושר אינו דין כשאר מקושרים ואומר ר"י דבמתני' איפליגו היכא דידוע לנו שהוא עושה הלוואה שנה אחת קודם הזמן הכתוב בה כדין מקושר דהשתא איכא למיחש דילמא פרע ליה והשתא פריך שפיר רבי לר' חנינא ב"ג כיון דהאי מקושר כתוב בו שנה אחר ההלוואה א"כ מאוחר הוא (ג) שלא יעמוד אלא מזמן הכתוב וזימנין דזייף ביה וכשירלה לפרוע וימאר אירכם לי שטרא ויכתוב שובר ביום פלוני פרעתי לו מנה ואח"כ יעשה אידך שטר פשוט ויהיו שטרין שעתה הלוואה ומשני קסבר ר' חנינא אין כותבין שובר ומ"מ קשה אם דינו כפשוט שבא לפנינו מאי קאמר וכי מטא זמניה מטוי ליה שטר פשוט בלאו הכי נדון כפשוט כדפרישית (מ) בשטר מקושר שעדיו מתוכו מגבי' בו כדין פשוט ואומר ר"י דאי לא מטוי ליה פשוט אלא כמו שהוא הואיל שבשובר כתוב שפרע מה שכתוב בשטר והוא מקושר רגלים לדבר שפרעו ולא מגבין ביה אבל כי מטוי ליה פשוט לא יוכלו להרגיש שהוא רמאות ואי"ת אמאי לא הוה קשה לר' על מתני' דשטרי חוב המוקדמין פסולין והמאוחרין כשרים דאיכא למימר הכא ואמתי כשרים וי"ל דקסבירא ליה כמאן דאמר (יב) דמאוחרין נמי פסולין אי נמי כשיעשה שובר יכתוב בו פרעתי הלוואה שכתוב בו זמן פלוני דהשתא ליכא למיחש למידי אי נמי (ג) שובר בלא זמן ולכך מאוחרין כשרים אבל הכא במקושר שעדיו מתוכו הוי (יג)(המיוחד) ולא מסיק אדעתיה לכתוב כנגדו שובר בלא זמן או זמן שכתוב בשטר [שכיון] שהיה מקושר לא מסיק אדעתיה שאינו מזמן הכתוב אבל מאוחרין שבשעת כתיבת השובר ידוע שהיה מאוחר ומסיק אדעתיה לכתוב שובר שלא יבא לידי זיוף (מ) ונראה לי שאם יעשה שובר מקושר הו לא אתי לידי חשש כלל ולא היה לריך למימר דלא כתבי שובר: **שדות** בכספ יקנו. עלה טוהה קמ"ל והכי קאמר וכתוב זה (מ) תופס וחתום זה תורף מוכר ולוקח זמן ושדה דתורף איקרי מתימה דלתמרינן בגיטין (דף כפ.): (מ) תלשו וחתמו ונתנו לתורף כו' (דתורף) והעד עדים כמשמעו והכי נמי לידך קרא ולקח את ספר המקנה טופס ואת החתום תורף ואת הגלוי זהו העדים שהוא גליון של שטר מצות וחוקים בפשוט נמי יש הרבה דברים שצריך לחבר אלא יתמתו לא מלמעלה ולא מן הצד אלא מתמתיו ושלא ירחיקו העדים יותר משיטה אחת וכיון דמצי למימר דאתי לפשוט ולפרשו כמו שפירש לית לן למימר דאתי לדרשא: תקנו

ב) קדושין דף מט. ג) [ומזקקל מ"ל. ג) [לקמן קסה.]. ד) רש"ל מ"ז. ה) נ"ל כגון. ו) [לקמן קכד.]. ז) [לקמן קצא.]. ח) נ' רש"ל מאומר. ט) מה

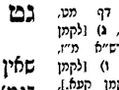

תורה אור השלם

1 שְׁדוֹת בַּכֶּסֶף יִקְנוּ וְכָתוּב בַּסֵּפֶר וְחָתוּם וְהָעֵד עֵדִים בָּאָרֶץ בַּנִּימִן וּבַסְּבִיבִי יְרוּשָׁלִַם וּבְעָרֵי יְהוּדָה וּבְעָרֵי הָהָר וּבְעָרֵי הַשְּׁפֵלָה וּבְעָרֵי הַנֶּגֶב כִּי אָשִׁיב אֶת שְׁבוּתָם נְאֻם יְיָ:

ירמיהו לב מד

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה שיכול כו' והיה פשוט. נ"כ עיין כתוס' לקדושין דף מט ע"א דהקשו דא"כ יהיה אחר כין הפיטות וקי"ל גט קדם פסול ע"ש: (ב) תוס' ד"ה מקושר עדיו וכו' דלמא זייף וכתב כ"ל ותיגא ליה נמתק: (ג) בא"ד וסהדי של אחוריו קא מסהדי: (ד) בא"ד ואיכא טיוטא לפניהם וכו' ואפי' מתימי מהדי זה מתחת זה. נ"ב פי' אליבא דמר זוטרא דל"ל דאחתמי זה מתחת זה: (ה) בא"ד למעלה מן העדים או יכתוב בגליון וכו' וה"נ איכא: (ו) בא"ד דכשר משני לדדין וצריך לומר דמטייט ל': (ז) בא"ד דבלאו הכי מצי למימר לכתוב אריש כ"ל ותיגא לפרש נמתק: (ח) ר"ה פשוט וכו' היאך יעשנו מקושר כיון שלא היה וכו' והכי מוכח מדאמר ר' חנינא בן גמליאל מקושר: (ט) בא"ד בין קשר לקשר קא סלקא אדעתי' מגואי: (י) בא"ד כגמה עניינים אפילו חתמו העדים מצד הכתב: (כ) ר"ה מקושר שכתבו וכו' מאי קא פריך רבי בגמ' לדברי ר' חנינא בן גמליאל הלא אינו דומה וכו' כאלו מקושר אין דינו כשאר מקושרים: (ל) בא"ד מאוחר הוא ולא יעמוד אלא מזמן הכתוב בו וזימנין דזייף ביה וכשירלה לפרוע יאמר: (מ) בא"ד כדפי' דשטר מקושר: (נ) בא"ד אי נמי יכתוב שובר בלא זמן וכו' שעדיו מתוכו הוי כמאוחר ולא מסיק וכו' שמתוב בשטר דבירן שהוא מקושר לא מסיק אדעתיה שאין ההלואה בזמן הכתוב בו אלא שנה: (ס) בא"ד ונראה לי. נ"ב אלו וי"ל הוא אחר לתרץ הקלא קשה דאמאי קאמר וכי מטא זמניה מטוי ליה שטר פשוט אלא דודאי השובר מרע לכל השטרות המקושרין ושוב לא היה צריך למימר דלא כתבי שובר ולפי ר"י כתב במיהולו הואיל שבשובר כתוב שפרע מה שכתוב בשטר והוא מקושר רגלים לדבר כי' על כן כתב ד"ל שיכתוב בשובר שפרע מ"מ בשטר שהוא מקושר אלא כל שאם שובר אינו אינ"פ שיש בו זמן מרע לכל השטרות המקושרין הואיל והחתן שכתוב במקושר הוא מאוחר: (ע) ד"ה שדות וכו' וכתוב זה טופס וחתום זה תורף שם מוכר וכו': (פ) בא"ד כדאמרי' בגיטין כתבו במחובר תלשו וחתמו ונתנו לה כשר והעד עדים:

רבינו גרשום

גט פשוט. שטר פשוט. כגון שטרות שלנו והאי גט אפילו בשאר שטרות מיירי דכל שטרות איקרו גט כדאמרינן (כתובות נא) וגט חוב שאין בו אחריות: עדיו מתוכו. במקום הכתיבה תחת הכתיבה: מקושר. הוא עשוי כקישורין תפורות וכך היו רגילין לעשותו תחילת הקלף היו כותבין שיטה אחת וכרון עדות שהיתה בפנינו ואחר כך היו מניחין חלק כשיעור שיטה אחת והיו מקפלין שיטה ראשונה הכתובה על שיטה שניה שאינה כתובה והיו תופרין אותה שיטה הכתובה על שיטה שאינה כתובה ואח"כ כותבין בשיטה השלישית בירח פלוני וכך וכך ימים ביום פלוני ומניחין שיטה רביעית חלק וחזרין ומקפלין שיטה הכתובה על החלק ותופרין אותו ביחד ושוב כותבין בשיטה חמישית בשנת כך וכך לבריאת עולם ומניחין שיטה ששית חלק והיו מקפלין ותופרין הכתוב על החלק וכך היו רגילין לעשות מן ו' שיטין עד שיכתוב הזמן ומאריך באותו ענין שאמרנו והיו תופרין אותן ושאר כתיבת השטר כותבין כשאר השטרות פשוטין וזה פשוט שבמקושר ומפרש בגמ' טעמא מאי הוי עבדי מקושר והיינו ח) של גט מקושר שיהיו עדיו חתומין מאחר הכתיבה כדמפרש בגמ'. מפני שיכול לעשותו פשוט שיקרע התפירו' ויתפשט על הכתיבה: מגא הני מילי. דקתני מתני' דאיכא גט מקושר וצריך עדים היכן רמז מן הפסוק: וכתוב בספר.

ח) ל"ל והיינו דתנן גט מקושר שהיו עדיו חתומין מאחר הכתיבה כשר וכדמפרש בגמרא וכו' ויתפשט על יתו הכתיבה:

גמ' פשוט עדיו מתוכו מקושר עדיו מאחוריו פשוט שכתבו עדיו מאחוריו מקושר שכתבו עדיו מתוכו שניהם פסולין רבי חנינא בן גמליאל אומר מקושר שכתבו עדיו מתוכו כשר מפני שיכול לעשותו פשוט רבן שמעון בן גמליאל אומר הכל כמנהג המדינה גט פשוט עדיו בשנים ומקושר בשלשה פשוט שכתב בו עד אחד ומקושר שכתב בו שני עדים שניהם פסולין: גמ' מנהני מילי אמר ר' חנינא דאמר קרא ¹שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד עדים שדות בכסף יקנו וכתוב בספר זה